

5. Волошин В.І. Боротьба з контрабандою на прикордонних територіях як інструмент зміцнення економічної безпеки держави. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. № 4 (108). С. 56–63.

6. Уліцький А.Г. Шляхи удосконалення правоохоронного напрямку діяльності державної фіскальної служби України для ефективної протидії контрабанді та порушенням митних правил. Держава та регіони. Серія: Державне управління, 2018 р., № 2 (62). С. 90–96.

7. Основи методики розслідування контрабанди: Навч. посібник / В.М. Шевчук. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. 49 с.

8. Токарчук О.Й. Основи методики виявлення і розслідування контрабанди вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза». Одеса, 2005. 19 с.

Іващенко Віта Олександрівна,
професор кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

На сучасному етапі розвитку України особлива увага приділяється реформуванню різних інституцій, в тому числі правоохоронної сфери. Це стосується Національної поліції України (поліції) – центрального органу виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1].

До основних повноважень поліції віднесено здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень; виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вжиття у межах своєї компетенції заходів для їх усунення; вжиття заходів з метою виявлення правопорушень; їх припинення та ін.

Серед масиву кримінальних правопорушень вирізняються правопорушення, протидія яким вимагає особливих знань, умінь, навичок, спеціальної підготовки. Одним з таких правопорушень є торгівля людьми.

Вперше Законом України від 24 березня 1998 року було встановлено кримінальну відповідальність за торгівлю людьми. Зростання масштабів і небезпеки цього кримінального правопорушення обумовило необхідність прийняття спеціальної нормативно-правової бази щодо протидії торгівлі людьми. Посприяли цьому підписання та ратифікація Україною Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, прийнятої резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 р., та Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнив зазначену Конвенцію [2].

Зокрема, цілями Протоколу стали попередження торгівлі людьми і боротьба з нею, приділяючи особливу увагу жінкам і дітям; захист та допомога жертвам такої торгівлі при повній повазі їхніх прав людини; заохочення співробітництва між державами у цій сфері. Відповідно до п. а ст. 3 вказаного Протоколу «торгівля людьми» означає здійснювані з метою експлуатації вербування, перевезення, передачу, приховування або одержання людей шляхом загрози силою або її застосування або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою або уразливістю положення, або шляхом підкупу, у вигляді платежів або вигод, для одержання згоди особи, яка контролює іншу особу.

Для приведення законодавства України з протидії торгівлі людьми у відповідність до міжнародних стандартів прийнято Закон України від 20 вересня 2011 року «Про протидію торгівлі людьми» [3], який закріпив організаційно-правові засади протидії торгівлі людьми, гарантуючи гендерну рівність, основні напрями державної політики та засади міжнародного співробітництва у цій сфері, повноваження органів виконавчої влади, порядок встановлення статусу осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та порядок надання допомоги таким особам. Торгівля людьми визначена як здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України (далі – КК) визнаються злочином.

На виконання Закону України «Про протидію торгівлі людьми» згодом були прийняті підзаконні нормативно-правові акти. Серед них: постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про створення та функціонування Єдиного державного реєстру злочинів торгівлі людьми» від 18 квітня 2012 року № 303, «Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми» від 23 травня 2012 року № 417, «Про

затвердження Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми» від 25 липня 2012 року № 660, «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми» від 22 серпня 2012 року № 783, «Про затвердження Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року» від 24 лютого 2016 року № 111, відповідні накази Міністерства соціальної політики України та ін.

Незважаючи на прийняті нормативні акти, наразі актуальними залишаються питання удосконалення нормативно-правової бази у сфері протидії торгівлі людьми, запровадження стандартів надання соціальних послуг постраждалим особам, інформування громадськості про нові тенденції цього правопорушення.

У цьому напрямку 06 вересня 2018 року прийнято Закон України «Про внесення змін до статті 149 Кримінального кодексу України щодо приведення у відповідність з міжнародними стандартами». Так, ч. 1 ст. 149 КК передбачила відповідальність за торгівлю людиною, а так само вербування, переміщення, переховування, передачу або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, з використанням примусу, викрадення, обману, шантажу, матеріальної чи іншої залежності потерпілого, його уразливого стану або підкупу третьої особи, яка контролює потерпілого, для отримання згоди на його експлуатацію [4].

Разом з тим, як зазначалося вище, Закон України «Про протидію торгівлі людьми» містить визначення торгівлі людьми, зокрема, як здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина. Тому з метою однакового розуміння торгівлі людьми відповідні зміни потрібно внести в розглянутий базовий законодавчий акт.

Згаданий закон у ст. 11 також закріпив, що боротьба з торгівлею людьми є невід'ємною складовою частиною діяльності органів Національної поліції по боротьбі із злочинністю, які, зокрема, здійснюють заходи щодо виявлення злочинів торгівлі людьми, осіб, які постраждали від торгівлі людьми, встановлення осіб – торговців людьми та притягнення їх до відповідальності шляхом реалізації організаційних, оперативних-розшукових, адміністративно-правових, процесуальних, аналітично-дослідницьких, інформаційних та інших заходів.

В структурі Національної поліції у 2021 році створено підрозділ міграційної поліції, основна увага якого зосереджена на протидії торгівлі людьми та незаконній міграції.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що в Україні створена спеціальна правова база з протидії торгівлі людьми, яка і в подальшому має вдосконалюватися. Соціальними службами і правоохоронними органами, в тому числі Національною поліцією, здійснюються заходи у сфері протидії зазначеному правопорушенню.

Сподіваємося, що в подальшому буде здійснюватись належне реагування на факти торгівлі людьми, зросте кількість виявлених і розкритих таких злочинів. Це сприятиме зниженню рівня вразливості громадян України до потрапляння в ситуацію торгівлі людьми.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію: Закон від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

2. Протокол про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності: резолюція 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 лист. 2000 р. Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_791.

3. Про протидію торгівлі людьми: Закон від 20 верес. 2011 р. № 3739-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17>.

4. Кримінальний кодекс України: Закон від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Іщук Дмитро Олександрович,
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх
справ, доктор юридичних наук

ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ

Сучасна організована злочинність є однією із гострих та складних проблем, що постала перед світовим співтовариством і завдає потужний вплив на усі сфери суспільного життя. Діяльність правоохоронних органів із протидії високоорганізованим кримінальним структурам із високим рівнем оснащення, що використовують насильство та корупцію і діють поза межами національної юрисдикції, залишається неадекватною ступеню загрози. Крім того, посилюється кримінальний контроль над інформаційною сферою, у тому числі шляхом використання глобальних комп'ютерних мереж, ЗМІ та телебачення. Діяльність кримінальних структур набуває терористичної спрямованості, що проявляється у набутті нею політичного забарвлення [1, с. 259].